

II

(Retsakter, hvis offentliggørelse ikke er obligatorisk)

RÅDET

RÅDETS AFGØRELSE

af 20. februar 2006

om Fællesskabets strategiske retningslinjer for udvikling af landdistrikterne
(programmeringsperioden 2007-2013)

(2006/144/EF)

RÅDET FOR DEN EUROPÆISKE UNION HAR —

under henvisning til traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab,

under henvisning til Rådets forordning (EF) nr. 1698/2005 af 20. september 2005 om støtte til udvikling af landdistrikterne fra Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne (ELFUL) ⁽¹⁾ særlig artikel 9, stk. 2, første punktum,

under henvisning til forslag fra Kommissionen,

under henvisning til udtalelse fra Europa-Parlamentet ⁽²⁾ og,

ud fra følgende betragtninger:

(1) Ifølge artikel 9, stk. 1, i Rådets forordning (EF) nr. 1698/2005 skal der på fællesskabsplan vedtages strategiske retningslinjer for udvikling af landdistrikterne for programmeringsperioden fra 1. januar 2007 til 31. december 2013, for at der kan fastsættes prioriteter for udviklingen af landdistrikterne.

(2) Disse strategiske retningslinjer bør afspejle den multifunktionelle rolle, landbruget spiller for landskabets, fødevareproduktionens samt kultur- og naturværdiernes rigdom og forskellighed i hele Fællesskabet.

(3) Disse strategiske retningslinjer bør udpege de områder, som er vigtige for virkeliggørelsen af Fællesskabets prioriteter, navnlig i forhold til Göteborg-målene for bæredygtighed og den fornyede Lissabon-strategi for vækst og beskæftigelse, som blev fastsat af Det Europæiske Råd på møderne i henholdsvis Göteborg (den 15. og 16. juni 2001) og Thessaloniki (den 20. og 21. juni 2003).

(4) På grundlag af disse strategiske retningslinjer bør hver enkelt medlemsstat udforme en national strategi som referenceramme for udarbejdelsen af programmer for udvikling af landdistrikterne —

TRUFFET FØLGENDE AFGØRELSE:

Eneste artikel

Fællesskabets strategiske retningslinjer for udvikling af landdistrikterne (programmeringsperioden 2007–2013) vedtages herved, som de fremgår af bilaget.

Udfærdiget i Bruxelles, den 20. februar 2006.

På Rådets vegne

J. PRÖLL

Formand

⁽¹⁾ EUT L 277 af 21.10.2005, s. 1.

⁽²⁾ Endnu ikke offentliggjort i EUT.

BILAG

Fællesskabets strategiske retningslinjer for udvikling af landdistrikterne (programmeringsperioden 2007-2013)**1. INDLEDNING**

Forordning (EF) nr. 1698/2005 opstiller formålet med den bistand, der ydes via ELFUL, og fastsætter dens omfang. Fællesskabets strategiske retningslinjer fastlægger inden for disse rammer de områder, som er vigtige for virkeliggørelsen af Fællesskabets prioriteter, navnlig i forhold til Göteborg-målene for bæredygtighed og den fornyede Lissabon-strategi for vækst og beskæftigelse.

Fællesskabets strategiske retningslinjer for udvikling af landdistrikterne skal medvirke til:

- at udpege og fastlægge de områder, hvor anvendelsen af EU-støtte til udvikling af landdistrikterne skaber den største værditilvækst på EU-plan
- at knytte forbindelsen til de vigtigste EU-prioriteter (Lissabon, Göteborg) og konkretisere dem i politikken for udvikling af landdistrikterne
- at sikre overensstemmelse med andre EU politikker, særlig samhørighedspolitikken og miljøpolitikken
- at afbøde gennemførelsen af den nye markedsorienterede fælles landbrugspolitik og den strukturomlægning, denne nødvendigvis fører med sig i de gamle og de nye medlemsstater.

2. UDVIKLING AF LANDDISTRIKTERNE OG FÆLLESSKABETS OVERORDNEDE MÅL**2.1. Den fælles landbrugspolitik og udvikling af landdistrikterne**

Landbruget er stadig den vigtigste arealbruger i landdistrikterne og spiller en afgørende rolle for landskabets og miljøets kvalitet. Betydningen og relevansen af den fælles landbrugspolitik og udviklingen af landdistrikterne er blevet større med den seneste udvidelse af Den Europæiske Union.

Uden den fælles landbrugspolitik to søjler, dvs. markedspolitikken og politikken for udvikling af landdistrikterne, ville mange landdistrikter i Europa stå over for voksende økonomiske, sociale og miljømæssige problemer. Den europæiske landbrugsmodel afspejler den multifunktionelle rolle, landbruget spiller for landskabets, fødevareproduktionens samt kultur- og naturværdierne rigdom og forskellighed (¹).

De styrende principper for den fælles landbrugspolitik, markedspolitikken og politikken for udvikling af landdistrikterne blev opstillet af Det Europæiske Råd på mødet i Göteborg (15. og 16. juni 2001). Ifølge konklusionerne fra dette møde skal stærke økonomiske resultater ledsages af bæredygtig anvendelse af naturressourcerne og affaldsmængden, opretholdelse af biodiversiteten og bevarelse af økosystemerne og forebyggelse af ørkendannelse. For at kunne tage disse udfordringer op bør det bl.a. være et mål for den fælles landbrugspolitik og dens fremtidige udvikling at bidrage til bæredygtig udvikling, ved at der lægges større vægt på sunde høj kvalitetsprodukter, miljømæssigt bæredygtige produktionsmetoder, herunder økologisk produktion, reproducerbare råvarer og beskyttelse af biodiversiteten.

Disse styrende principper blev bekræftet i konklusionerne vedrørende Lissabon-strategien fra Det Europæiske Råds møde i Thessaloniki (20. og 21. juni 2003). Den reformerede fælles landbrugspolitik og politikken for udvikling af landdistrikterne kan yde et vigtigt bidrag til konkurrenceevnen og den bæredygtige udvikling i de kommende år.

(¹) Formandskabets konklusioner fra Det Europæiske Råds møder i Luxembourg (12. og 13. december 1997), Berlin (24. og 25. marts 1999) og Bruxelles (24. og 25. oktober 2002).

2.2. Mod et bæredygtigt landbrug: reformerne af den fælles landbrugspolitik i 2003 og 2004

Reformerne af den fælles landbrugspolitik i 2003 og 2004 er et vigtigt skridt hen imod forbedring af landbrugs-virksomhedernes konkurrenceevne og bæredygtige udvikling i EU og opstilling af rammerne for fremtidige reformer. Skiftende reformer har bidraget til det europæiske landbrugs konkurrenceevne ved at mindske den garanterede prisstøtte og fremme strukturlpasninger. Indførelsen af direkte, produktionsuafhængig støtte tilskynder landbrugerne til at reagere på markedssignaler, der skyldes forbrugerefterspørgslen, i stedet for at følge politiske incitamenter, der knytter sig til den producerede mængde. Inddragelsen af standarder for miljø, fødevarerikkerhed samt dyresundhed og -velfærd i de krav, der skal opfyldes, styrker forbrugernes tillid og øger landbrugets miljømæssige bæredygtighed.

2.3. Udvikling af landdistrikterne 2007-2013

Den fremtidige politik for udvikling af landdistrikterne koncentrerer sig om tre hovedområder: fødevarøkonomien, miljøet og landbrugsøkonomi og landbefolkning i bred forstand. Den nye generation af strategier og programmer for udvikling af landdistrikterne vil blive opbygget omkring fire akser, nærmere betegnet akse 1: forbedring af landbrugets og skovbrugets konkurrenceevne, akse 2: forbedring af miljøet og landskabet, akse 3: livs kvaliteten i landdistrikterne og diversificering af økonomien og akse 4: Leader.

Under akse 1 skal en række foranstaltninger tage sigte på de menneskelige og fysiske ressourcer i landbrugs-, fødevar- og skovbrugssektoren (for at fremme innovation og overførsel af viden) og på kvalitetsproduktion. Akse 2 skal omfatte foranstaltninger til beskyttelse og forbedring af naturressourcerne samt bevarelse af naturvenlige landbrugs- og skovbrugssystemer og af kulturlandskaberne i Europas landdistrikter. Akse 3 skal medvirke til at udvikle den lokale infrastruktur og de menneskelige ressourcer i landdistrikterne for at skabe bedre betingelser for vækst og beskæftigelse i alle sektorer og diversificere de økonomiske aktiviteter. Akse 4, der bygger på erfaringen med Leader, indfører muligheder for innovativ styring ved hjælp af lokalt baserede bottom-up-strategier for udvikling af landdistrikterne.

2.4. Udfordringerne

Landdistrikterne er kendetegnet ved meget forskelligartede situationer, der spænder fra afsidesliggende landdistrikter, der lider under affolkning, til bynære områder, som er under stigende pres fra bycentre.

Ifølge OECD-definitionen, der er baseret på befolkningstæthed, tegner landdistrikterne ⁽¹⁾ sig for 92 % af arealet i EU-området. Endvidere lever 19 % af befolkningen i overvejende landligt prægede regioner, mens 37 % lever i markant landligt prægede regioner. Disse regioner tegner sig for 45 % af bruttoværditilvæksten og 53 % af beskæftigelsen i EU, men der er en tendens til, at de er bagefter i forhold til ikke-landdistrikter for så vidt angår en række socio-økonomiske indikatorer, inkl. de strukturelle indikatorer. I landdistrikterne er indkomsten pr. indbygger ca. en tredjedel lavere ⁽²⁾ kvindernes erhvervsfrekvens er lavere, servicesektoren er mindre udviklet, antallet af højtuddannede er generelt mindre, og en lavere procentdel af husstandene har adgang til bredbåndinternet. Afstand og afsondrethed er store problemer i nogle landdistrikter. Disse ulemper har tendens til at være endnu mere markante i overvejende landligt prægede regioner, selv om det generelle billede på EU-plan kan variere betydeligt fra den ene medlemsstat til den anden. Mangel på muligheder, kontakter og uddannelsesinfrastruktur er et særligt problem for kvinder og unge mennesker i afsidesliggende landdistrikter.

Udvidelsen har ændret landbrugskortet. I de gamle medlemsstater tegner landbruget sig for 2 % af BNP, i de nye medlemsstater for 3 % og i Rumænien og Bulgarien for over 10 %. I de nye medlemsstater er den andel af arbejdsstyrken, der er beskæftiget i landbruget, tre gange større (12 %) end i de gamle medlemsstater (4 %). I Bulgarien og Rumænien drejer det sig om en betydeligt højere andel af arbejdsstyrken.

Landbrugs- og fødevarerektoren tilsammen udgør en vigtig del af EU's økonomi og tegner sig for 15 mio. arbejdspladser (8,3 % af den samlede beskæftigelse) og 4,4 % af BNP. EU er verdens største producent af føde- og drikkevarer, med en samlet produktion, der anslås at beløbe sig til 675 mia. EUR. Sektoren er imidlertid stadig stærkt polariseret og fragmenteret, når det gælder størrelse, med betydelige muligheder og risici for virksomhederne. Skovbruget og de dertil knyttede industrier beskæftiger ca. 3,4 mio. mennesker og har en omsætning på 350 mia. EUR, men kun 60 % af den årlige skovvækst udnyttes på nuværende tidspunkt.

⁽¹⁾ OECD's definition er baseret på den andel af befolkningen, der bor i landkommuner (dvs. kommuner med mindre end 150 indbyggere pr. km²) i en given NUTS III-region. Der henvises til konsekvensanalysen, SEK(2004) 931. Dette er den eneste internationalt anerkendte definition af landdistrikter. I nogle tilfælde tager den dog ikke fuldt ud hensyn til den befolkning, der lever i mere tæt befolkede landdistrikter, navnlig de bynære områder. I forbindelse med nærværende retningslinjer anvendes definitionen kun i statistisk og beskrivende øjemed.

⁽²⁾ Målt i BNP/KKP.

Landbruget og skovbruget tegner sig for 77 % af arealudnyttelsen i EU. Landbrugets miljøresultater med hensyn til bevarelse og forbedring af naturressourcerne har været blandede i de seneste år. Når det drejer sig om vandkvalitet, er det samlede kvælstofoverskud faldet en smule siden 1990 i de fleste af de gamle medlemsstater, om end der i visse lande og regioner stadig er nedsivning af gødning i betydeligt omfang. Problemerne med ammoniakudledning, eutrofiering, jordforringelse og faldende biodiversitet gør sig stadig gældende i mange områder. En voksende del af landbrugsarealet afsættes imidlertid til økologisk produktion (5,4 mio. ha i EU) og vedvarende ressourcer (det anslås, at 1,4 mio. ha blev anvendt til fremstilling af bioenergi i 2004, heraf 0,3 mio. ha med tilskud i form af energiafgrødepræmie og 0,6 mio. ha på udtaget areal). Klimaændringens langtidsvirkninger vil i voksende grad påvirke landbrugs- og skovbrugsmønstrene. Der er gjort fremskridt med hensyn til bevarelsen af biodiversiteten med gennemførelsen af Natura 2000 — ca. 12-13 % af landbrugs- og skovbrugsarealet er blevet udpeget. Naturvenlige landbrugsmetoder spiller en vigtig rolle for bevarelse af biodiversiteten og leve- og voksestederne samt for landskabsbevarelsen og jordbundskvaliteten. I de fleste medlemsstater benyttes disse landbrugsmetoder på mellem 10 og 30 % af landbrugsarealet. I nogle områder kan opgivelse af landbrugsdrift indebære alvorlige miljørisici.

Landdistrikterne står derfor over for særlige udfordringer med hensyn til vækst, beskæftigelse og bæredygtighed i de kommende år. Dog byder de på reelle muligheder i form af vækstpotentiale i nye sektorer, rekreative faciliteter og turisme, deres tiltrækning som bopæls- og arbejdssteder og deres rolle som hjemsted for naturressourcer og landskaber af stor værdi.

Landbrugs- og fødevarersektoren må udnytte de muligheder, der ligger i nye metoder og i teknologier og innovation, for at kunne tilgodese en markedsefterspørgsel, som er i stadig udvikling både i Europa og på verdensplan. Frem for alt vil investering i de vigtige menneskelige ressourcer give landdistrikterne og fødevarersektoren mulighed for at kunne se fremtiden i møde med fortrøstning.

I anledning af det nye afsæt for Lissabon-strategien bekræftede Det Europæiske Råd, at Lissabon-strategien skal ses i en større sammenhæng, nemlig kravet om bæredygtig udvikling, der indebærer, at nutidens behov skal tilgodeses, men ikke på bekostning af kommende generationers muligheder for at få tilfredsstillet deres behov ⁽¹⁾. Den nye programmeringsperiode giver en enestående mulighed for at koncentrere støtten fra den nye ELFUL om vækst, beskæftigelse og bæredygtighed. I den henseende er den i fuld overensstemmelse med erklæringen om de styrende principper for bæredygtig udvikling ⁽²⁾ og det fornyede Lissabon-handlingsprogram, som søger at målrette ressourcerne mod at gøre Europa til et mere attraktivt sted at investere i og arbejde i, mod at fremme viden og innovation med henblik på vækst og mod at oprette flere og bedre arbejdspladser.

Politikken for udvikling af landdistrikterne skal hjælpe landdistrikterne med at opfylde disse målsætninger i perioden 2007-2013. Det kræver en mere strategisk tilgang til konkurrenceevne, jobskabelse og innovation i landdistrikterne og bedre styring med hensyn til gennemførelse af programmer. Der skal lægges større vægt på fremsynede investeringer i mennesker, viden og kapital i landbrugs- og skovbrugssektoren, på nye former for levering af win-win-miljødelser og på skabelse af flere og bedre arbejdspladser gennem diversificering, ikke mindst for kvinder og unge mennesker. Ved at hjælpe EU's landdistrikter med at udnytte deres potentiale som attraktive investerings-, arbejds- og bopælssteder kan politikken for udvikling af landdistrikterne spille en rolle for bæredygtig udvikling af hele det europæiske territorium.

3. FASTSÆTTELSE AF FÆLLESSKABETS PRIORITETER FOR UDVIKLINGEN AF LANDDISTRIKTERNE I PROGRAMMERINGSPERIODEN 2007-2013

Inden for rammerne af de mål, der er fastlagt i forordning (EF) nr. 1698/2005 fastsætter nedenstående strategiske retningslinjer Fællesskabets prioriteter i overensstemmelse med artikel 9 i nævnte forordning. Retningslinjerne tager sigte på at integrere overordnede politiske prioriteter som angivet i konklusionerne fra Det Europæiske Råds møder i Lissabon og Göteborg. For hvert sæt prioriteter opstilles en række illustrerende nøgleaktioner. Medlemsstaterne skal på grundlag af disse strategiske retningslinjer udforme en national strategi som referenceramme for udarbejdelsen af programmer for udvikling af landdistrikterne.

⁽¹⁾ Formandskabets konklusioner fra Det Europæiske Råds møde i Bruxelles (22. og 23. marts 2005).

⁽²⁾ Formandskabets konklusioner fra Det Europæiske Råds møde i Bruxelles (16. og 17. juni 2005).

De midler, der afsættes til Fællesskabets prioriteter for udvikling af landdistrikterne (inden for de fastsatte mindstegrænser for finansiering af de enkelte akser), afhænger af de særlige forhold, der gør sig gældende for de enkelte programområder, og af disse områders styrke, svagheder og muligheder. Hver enkelt fællesskabsprioritet og dens bidrag til Lissabon- og Göteborg-målene skal afspejle sig på medlemsstatsplan i den nationale strategi og de nationale programmer for udvikling af landdistrikterne. I mange tilfælde vil der være nationale eller regionale prioriteter for specifikke problemer i forbindelse med fødevarekæden eller med de miljømæssige, klimamæssige og geografiske forhold, der gør sig gældende for landbrug og skovbrug. Landdistrikterne kan være konfronteret med andre særlige problemer som f.eks. presset på bynære områder, arbejdsløshed, afsondrethed eller lav befolkningstæthed.

3.1. Forbedring af landbrugets og skovbrugets konkurrenceevne

Fællesskabets strategiske retningslinje

Der ligger i Europas landbrugs-, skovbrugs- og fødevaresektor et stort potentiale med hensyn til yderligere udvikling af høj kvalitetsprodukter med værditilvækst, som opfylder de europæiske forbrugeres og verdensmarkedets voksende, mangeartede efterspørgsel.

De midler, der afsættes til akse 1, skal medvirke til at gøre Europas fødevaresektor stærk og dynamisk ved at fokusere på prioriteterne vedrørende overførsel af viden, modernisering, innovation og kvalitet i fødevarekæden og på sektorer, hvor investering i fysiske og menneskelige ressourcer skal prioriteres.

For at disse prioriteter kan føres ud i livet, opfordres medlemsstaterne til at koncentrere støtten om centrale aktioner. Sådanne centrale aktioner kunne omfatte:

- i) strukturomlægning og modernisering i landbrugssektoren, som fortsat spiller en vigtig rolle i udviklingen i mange landdistrikter, navnlig i de nye medlemsstater. En vellykket tilpasning af landbruget kan være nøglen til forbedring af konkurrenceevnen og den miljømæssige bæredygtighed i landbrugssektoren og til fremme af beskæftigelse og vækst på beslægtede områder af økonomien. Dette indebærer også, at man i højere grad foregriber ændringer inden for landbrugssektoren i forbindelse med strukturomlægning og modernisering og udvikler en proaktiv holdning til uddannelse og omskoling af landbrugere, navnlig med hensyn til tværgående kvalifikationer
- ii) forbedring af integrationen i fødevarekæden. Europas fødevareindustri er en af verdens mest konkurrencedygtige og innovative, men den står over for voksende konkurrence på verdensplan. Der er i landbrugsøkonomien store muligheder for at skabe og afsætte nye produkter, at fastholde mere værdi i landdistrikterne ved hjælp af kvalitetsordninger og at forbedre europæiske produkters omdømme i tredjelande. Anvendelse af rådgivnings-tjenester og støtte med henblik på opfyldelse af Fællesskabets standarder vil medvirke til denne integrationsproces. En markedsorienteret landbrugssektor vil bidrage yderligere til at befæste den europæiske fødevaresektors stilling som en vigtig arbejdsgiver og kilde til økonomisk vækst
- iii) fremme af innovation og adgang til forskning og udvikling (FoU). Innovation bliver stadig vigtigere i Europas landbrugs-, fødevare- og skovbrugssektor. Selv om Europas store fødevarevirksomheder ofte er på forkant med nye tendenser, vil indførelse af nye produkter og processer i høj grad kunne bidrage til at forbedre små forarbejdningsvirksomheders og landbrugsbedrifters resultater. Navnlig vil nye former for samarbejde kunne fremme adgangen til FoU, innovation og aktioner, der iværksættes under syvende rammeprogram ⁽¹⁾
- iv) tilskyndelse til indførelse og udbredelse af informations- og kommunikationsteknologi (ikt). Det har vist sig, at fødevaresektoren som helhed er bagefter, når det drejer sig om indførelse af ikt. Det gælder især små virksomheder. Anvendelse af e-business-applikationer forekommer stadig kun i ringe omfang uden for de store multinationale selskaber og deres største leverandører. Fonde for udvikling af landdistrikterne bør supplere fremtidige kommissionsinitiativer som f.eks. i2010, på områder som e-business (navnlig i forbindelse med små og mellemstore virksomheder (SMV'er)), e-færdigheder og e-læring

⁽¹⁾ I denne forbindelse bør der også tages hensyn til det arbejde, der udføres af Den Stående Komité for Landbrugsforskning.

- v) fremme af dynamisk iværksætterånd. De seneste reformer har skabt et markedsorienteret klima for det europæiske landbrug. Dette giver landbrugsbedrifterne nye muligheder. Udnyttelsen af dette økonomiske potentiale afhænger imidlertid af, at der udvikles strategiske og organisatoriske færdigheder. Det vil i den forbindelse kunne spille en vigtig rolle, at unge landbrugere tilskyndes til at gå ind i erhvervet
- vi) udvikling af nye afsætningsmuligheder for landbrugs- og skovbrugsprodukter. Nye afsætningsmuligheder kan give større værditilvækst, navnlig for kvalitetsprodukter. Støtte til investering og uddannelse inden for nonfood-produktion i forbindelse med udvikling af landdistrikterne kan supplere de foranstaltninger, der træffes med afsæt i første søjle, ved at skabe innovative nye afsætningsmuligheder for produktionen eller medvirke til at udvikle vedvarende energimaterialer, biobrændstoffer og forarbejdningskapacitet
- vii) forbedring af landbrugets og skovbrugets miljøresultater. Varig bæredygtighed afhænger af evnen til at fremstille produkter, som forbrugerne vil købe, og samtidig opfylde høje miljøstandarder. Investering i bedre miljøresultater kan også øge produktionens effektivitet og således skabe en win-win-situation

For at fremme generationsfornyelsen i landbruget kan det overvejes at kombinere foranstaltningerne under akse 1, så de passer til unge landbrugeres behov.

3.2. Forbedring af miljøet og landskabet

Fællesskabets strategiske retningslinje

For at beskytte og forøge EU's naturressourcer og landskaber i landdistrikterne bør de midler, der afsættes til akse 2, bidrage til tre områder, som er prioriteret på EU-plan: biodiversitet samt bevarelse og udvikling af naturvenlige landbrugs- og skovbrugsmetoder og traditionelle kulturlandskaber, vand og klimaændring.

Foranstaltningerne under akse 2 bør anvendes til at inddrage disse miljømålsætninger og bidrage til gennemførelse af Natura 2000-nettet inden for landbrug og skovbrug, til Göteborg-forpligtelsen til at standse biodiversitetens tilbagegang inden 2010 og til de målsætninger, der er fastsat i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2000/60/EF af 23. oktober 2000 om fastlæggelse af en ramme for Fællesskabets vandpolitiske foranstaltninger ⁽¹⁾ samt til Kyoto-protokollens mål for begrænsning af klimaændringer.

For at disse prioriteter kan føres ud i livet, opfordres medlemsstaterne til at koncentrere støtten om centrale aktioner. Sådanne centrale aktioner kunne omfatte:

- i) fremme af miljøydelse og dyrevenlige landbrugsmetoder. De europæiske borgere forventer, at landbrugerne overholder obligatoriske standarder. Mange mener imidlertid også, at landbrugerne bør belønnes for at påtage sig mere vidtgående forpligtelser i form af tjenester, som markedet alene ikke sørger for, ikke mindst når det drejer sig om specifikke ressourcer, der er særlig vigtige i forbindelse med landbrug og skovbrug, såsom vand og jordbund
- ii) bevarelse af landbrugslandskabet og skove. I Europa er en stor del af det værdsatte landlige miljø resultatet af landbrugsdrift. Bæredygtig forvaltning af landområder kan bidrage til at nedbringe de risici, der er forbundet med afvandring, ørkendannelse og skovbrande, navnlig i mindre gunstigt stillede områder. Hensigtsmæssige landbrugsmetoder medvirker til at bevare landskaber og leve- og voksesteder — lige fra vådområder til tørre enge og alpegræssange. I mange områder er dette en vigtig del af kultur- og naturværdierne og landdistrikternes attraktivitet som bopæls- og arbejdssteder generelt betragtet

⁽¹⁾ EFT L 327 af 22.12.2000, s. 1. Ændret ved beslutning nr. 2455/2001/EF (EFT L 331 af 15.12.2001, s. 1).

- iii) bekæmpelse af klimaændringer. Landbruget og skovbruget er i forreste linje, når det gælder udvikling af vedvarende energi- og materialekilder til bioenergianlæg. Hensigtsmæssig landbrugs- og skovbrugspraksis kan bidrage til at mindske emissionerne af drivhusgasser og bevare kulstofbinding og de organiske stoffer i jordbundsstrukturen, og endvidere kan hensigtsmæssig landbrugs- og skovbrugspraksis medvirke til tilpasningen til virkningerne af klimaændringer
- iv) styrkelse af det økologiske landbrugs bidrag. Økologisk landbrug er en helhedspræget form for bæredygtigt landbrug. Dets bidrag til opfyldelse af miljø- og dyrevelfærdsmålsætningerne kunne derfor styrkes yderligere
- v) fremme af miljømæssige og økonomiske win-win-initiativer. Levering af miljøvenlige produkter, især ved hjælp af miljøvenlige foranstaltninger i landbruget, kan medvirke til at opbygge landdistrikternes og deres fødevarerprodukters identitet. Det kan danne grundlag for vækst og beskæftigelse i form af turisme og landlige rekreative faciliteter, især hvis det kædes sammen med en diversificering inden for turisme, håndværk, uddannelse og nonfoodsektoren
- vi) fremme af ligevægten mellem by og land. Programmer for udvikling af landdistrikterne kan yde et vigtigt bidrag til at gøre landdistrikterne mere attraktive. De kan også medvirke til at sikre, at der bevares en bæredygtig ligevægt mellem by og land i en konkurrencedygtig, videnbaseret økonomi. Kombineret med andre programakser kan arealforvaltningsforanstaltninger yde et positivt bidrag til de økonomiske aktiviteters geografiske fordeling og den territoriale samhörighed.

3.3. Forbedring af livskvaliteten i landdistrikterne og diversificering af økonomien

Fællesskabets strategiske retningslinje

De midler, der afsættes til diversificering af landdistrikternes økonomi og til livskvalitet i landdistrikterne under akse 3, skal bidrage til den overordnede prioritet vedrørende skabelse af beskæftigelsesmuligheder og betingelser for vækst. De foranstaltninger, der kan træffes under akse 3, skal navnlig benyttes til fremme af kapacitetsopbygning, kompetenceudvikling og tilrettelæggelse af lokal strategiudvikling samt bidrage til at sikre, at landdistrikterne også er attraktive for fremtidige generationer. I forbindelse med fremme af uddannelse, oplysning og iværksætterånd bør der især tages hensyn til kvinders, unge menneskers og ældre arbejdstageres behov.

For at disse prioriteter kan føres ud i livet, opfordres medlemsstaterne til at koncentrere støtten om centrale aktioner. Sådanne centrale aktioner kunne omfatte:

- i) forøgelse af den økonomiske aktivitet og af beskæftigelsesfrekvensen i den bredere økonomiske sammenhæng i landdistrikterne. Diversificering er nødvendig for vækst, beskæftigelse og bæredygtig udvikling i landdistrikterne og bidrager dermed til en bedre ligevægt mellem by og land, både i økonomisk og i social henseende. Turisme, håndværk og landlige rekreative faciliteter er vækstsektorer i mange regioner og rummer muligheder både for diversificering til ikke-landbrugsaktiviteter på den enkelte bedrift og for udvikling af mikrovirksomheder i den bredere økonomiske sammenhæng i landdistrikterne
- ii) fremme af kvinders adgang til arbejdsmarkedet. I mange landdistrikter skaber utilstrækkelige børnepasningsmuligheder specifikke barrierer. Lokale initiativer til oprettelse af børnepasningsinstitutioner kan lette adgangen til arbejdsmarkedet. Dette kan omfatte udvikling af en børnepasningsinfrastruktur, eventuelt kombineret med initiativer, der skal fremme oprettelse af små virksomheder i forbindelse med landdistriktsaktiviteter og lokale serviceydelser
- iii) genskabelse af landsbymiljøerne. Integrerede initiativer, der kombinerer diversificering, oprettelse af virksomheder, investeringer i kulturværdierne, infrastruktur til lokale serviceydelser og renovering kan bidrage til at forbedre både de økonomiske fremtidsudsigter og livskvaliteten

- iv) udvikling af mikrovirksomheder og håndværk, som kan bygge på traditionelle færdigheder eller tilføre nye kvalifikationer, især når de kombineres med indkøb af udstyr og med uddannelse og vejledning og derved bidrager til fremme af iværksætterånd og udvikling af den økonomiske struktur
- v) uddannelse af unge mennesker i færdigheder, der er brug for med henblik på diversificering af den lokale økonomi, og som kan indpasses i efterspørgslen efter turisme, rekreation, miljøydelse, traditionelle fremgangsmåder i landdistrikterne og kvalitetsprodukter
- vi) tilskyndelse til indførelse og udbredelse af it. Indførelse og udbredelse af it i landdistrikterne er afgørende for diversificeringen og for den lokale udvikling, for levering af lokale serviceydelser og for fremme af e-integration. Stordriftsfordele kan opnås ved hjælp af landsby-ikt-initiativer, der kombinerer it-apparatur, netværksdannelse og uddannelse i e-færdigheder gennem lokale strukturer. Sådanne initiativer kan i høj grad lette udbredelsen af it blandt de lokale landbrugsbedrifter og virksomheder og indførelsen af e-business og e-handel. Mulighederne forbundet med internettet og bredbåndskommunikation bør udnyttes fuldt ud for at overvinde ulemperne ved den geografiske beliggenhed, med bistand fra f.eks. regionale programmer under strukturfondene
- vii) udvikling af udbuddet af vedvarende energikilder og innovativ udnyttelse heraf, som kan bidrage til at skabe nye afsætningsmuligheder for landbrugs- og skovbrugsprodukter, levering af lokale tjenesteydelser og diversificering af landdistrikternes økonomi
- viii) tilskyndelse til udvikling af turisme. Turismen er en vigtig vækstsektor i mange landdistrikter og kan bygge på kultur- og naturværdier. Øget brug af it inden for turisme til reservation, reklame, afsætning, serviceudformning og rekreative aktiviteter kan medvirke til at forøge de besøgendes antal og gøre deres ophold længere, især når der skabes forbindelse til mindre faciliteter og opmuntres til landbrugsturisme
- ix) forbedring af den lokale infrastruktur, især i de nye medlemsstater. Der skal foretages betydelige investeringer i de vigtigste telekommunikations-, transport-, energi- og vandforsyningsinfrastrukturer i de kommende år. Der vil kunne opnås omfattende støtte fra strukturfondene til formål, der strækker sig fra transeuropæiske net til udvikling af forbindelser til erhvervslivet eller forskerparker. For at multiplikatoreffekten kan slå fuldt igennem i form af arbejdspladser og vækst, kan mindre, lokale infrastrukturer, der modtager støtte inden for rammerne af programmerne for udvikling af landdistrikterne, spille en afgørende rolle for forbindelsen mellem disse større investeringer og de lokale strategier for diversificering og udvikling af landbrugs- og fødevarersektorens potentiale.

3.4. Opbygning af lokal beskæftigelses- og diversificeringskapacitet

Fællesskabets strategiske retningslinje

De ressourcer, der afsættes til akse 4 (Leader), skal ikke blot bidrage til prioriteterne under akse 1 og 2 og navnlig under akse 3, men også spille en vigtig rolle for den horisontale prioritet vedrørende bedre styring og mobilisering af landdistrikternes eget udviklingspotentiale.

Støtte under akse 4 giver mulighed for på grundlag af en samfundsstyret lokal udviklingsstrategi, der bygger på lokale behov og aktiver, at kombinere alle tre målsætninger — konkurrenceevne, miljø og livskvalitet, diversificering. Integrerede tilgange, der inddrager landbrugerne, skovbrugerne og andre aktører i landdistrikterne, kan sikre og forbedre de lokale natur- og kulturværdier, øge miljøbevidstheden og betyde investering i og fremme af specialprodukter, turisme, vedvarende ressourcer og energi.

For at disse prioriteter kan føres ud i livet, opfordres medlemsstaterne til at koncentrere støtten om centrale aktioner. Sådanne centrale aktioner kunne omfatte:

- i) opbygning af en lokal partnerskabskapacitet og ansparing og tilskyndelse til kompetenceudvikling, som kan medvirke til mobilisering af det lokale potentiale
- ii) fremme af partnerskaber mellem den private og den offentlige sektor. Navnlig Leader vil stadig spille en vigtig rolle, når det drejer sig om at fremme innovative metoder til udvikling af landdistrikterne og forene den private og den offentlige sektor
- iii) fremme af samarbejde og innovation. Lokale initiativer som f. eks. Leader og støtte til diversificering kan spille en vigtig rolle med hensyn til at bringe folk i kontakt med nye idéer og fremgangsmåder samt tilskynde til innovation og iværksætterånd og kan fremme integration og levering af lokale serviceydelser. Onlinesamfund kan medvirke til videreformidling af viden og til udveksling af god praksis og innovation, når det drejer sig om landdistrikternes produkter og tjenesteydelser
- iv) bedre lokal styring. Leader kan medvirke til at fremme innovative fremgangsmåder med hensyn til at knytte landbrug, skovbrug og lokal økonomi sammen og derved bidrage til at diversificere det økonomiske grundlag og styrke landdistrikternes socioøkonomiske struktur.

3.5. Konsekvens i programmeringen

Fællesskabets strategiske retningslinje

Når medlemsstaterne udformer deres nationale strategier, skal de sikre, at synergieffekten mellem akserne og inden for akserne udnyttes optimalt, og at potentielle modsætninger undgås. Når det er relevant, kan de udvikle integrerede tilgange. De må også overveje, hvordan der kan tages hensyn til andre strategier på EU-plan, som f.eks. aktionsplanen for økologiske fødevarer og økologisk landbrug, tilsagnet om øget brug af vedvarende energikilder ⁽¹⁾ behovet for at fastlægge en EU-strategi til bekæmpelse af klimaændringerne på mellemlang og lang sigt ⁽²⁾ og behovet for at forudse de sandsynlige virkninger for landbruget og skovbruget, EU's skovbrugsstrategi og handlingsplan (der kan bidrage til opfyldelse af målsætningerne om såvel vækst og beskæftigelse som bæredygtighed) og prioriteterne i Fællesskabets sjette miljøhandlingsprogram fastsat i Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse nr. 1600/2002/EF ⁽³⁾ navnlig de prioriteter, der kræver udarbejdelse af temastrategier på miljøområdet (jordbundsbeskyttelse, beskyttelse og bevarelse af havmiljøet, bæredygtig anvendelse af pesticider, luftforurening, bymiljø, bæredygtig udnyttelse af ressourcer og genvinding af affald).

På EU-plan og i medlemsstaterne findes der adskillige midler, hvormed styring og praktisk politik kan forbedres. Der kan trækkes på teknisk bistand til opbygning af europæiske og nationale netværk for udvikling af landdistrikterne som platform for udveksling blandt interessenter af god praksis og ekspertise inden for alle aspekter af udarbejdelse, forvaltning og politisk gennemførelse. Oplysning og offentlighed skal sikre, at inddragelse af de forskellige aktører overvejes på et tidligt tidspunkt i udformningen af de nationale strategier og fastlægges i gennemførelsens senere led.

3.6. Komplementaritet mellem Fællesskabets instrumenter

Fællesskabets strategiske retningslinje

Synergieffekten mellem strukturpolitikken, beskæftigelsespolitikken og politikken for udvikling af landdistrikterne skal fremmes. I den sammenhæng skal medlemsstaterne sikre, at der er komplementaritet og sammenhæng mellem de aktioner, der finansieres af henholdsvis Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Samhørighedsfonden, Den Europæiske Socialfond, Den Europæiske Fiskerifond og ELFUL på et givet territorium og inden for et givet aktivitetsområde. De vigtigste styrende principper for afgrænsning og samordning mellem de aktioner, der støttes af de forskellige fonde, bør fastlægges i den nationale strategiske referenceramme og den nationale strategi.

⁽¹⁾ Formandskabets konklusioner fra Det Europæiske Råds møde i Bruxelles (25. og 26. marts 2004).

⁽²⁾ Formandskabets konklusioner fra Det Europæiske Råds møde i Bruxelles (22. og 23. marts 2005).

⁽³⁾ EFT L 242 af 10.9.2002, s. 1.

For infrastrukturinvesteringer bør interventionens omfang være et styrende princip. F.eks. bør samhørighedspolitikens instrumenter anvendes i forbindelse med investeringer i transport og anden infrastruktur på nationalt, regionalt eller subregionalt plan, mens foranstaltningen vedrørende basale tjenester under akse 3 kan anvendes på lokalt plan, idet der sikres forbindelse mellem det lokale og det regionale plan.

Med hensyn til udvikling af menneskelige ressourcer bør støtte til udvikling af landdistrikterne tage sigte på landbrugerne og de økonomiske aktører, som er inddraget i diversificeringen af landdistrikternes økonomi. Befolkningen i landdistrikterne vil kunne modtage støtte som led i en integreret bottom-up-strategi. Aktionerne på disse områder bør udføres i nøje overensstemmelse med målsætningerne for den europæiske beskæftigelsesstrategi, som de fremgår af de integrerede retningslinjer for vækst og beskæftigelse, og hænge sammen med de foranstaltninger, der træffes under de nationale reformprogrammer inden for rammerne af Lissabon-processen. Arbejdsprogrammet »Uddannelse og erhvervsuddannelse 2010« søger at opfylde Lissabon-målsætningerne for uddannelse. Livslang læring er kernen i dette program og gælder for alle former for uddannelse på alle niveauer, også inden for landbrugs-, skovbrugs- og fødevarerektoren.

4. RAPPORTERINGSORDNINGEN

Forordning (EF) nr. 1698/2005 fastsætter strategisk tilsyn med Fællesskabets og medlemsstaternes strategier. Grundlaget for aflæggelse af rapport om udviklingen bliver den fælles tilsyns- og evalueringsramme, der skal udarbejdes i samarbejde med medlemsstaterne.

Denne ramme skal opstille et begrænset antal fælles indikatorer og en fælles metode. Den vil blive suppleret af programspecifikke indikatorer, der skal afspejle hvert enkelt programområdes særlige karakter.

Et fælles sæt indikatorer skal gøre det muligt at aggregere output, resultater og virkninger på EU-plan og gøre det lettere at vurdere de fremskridt, der sker med hensyn til virkeliggørelsen af Fællesskabets prioriteter. Udgangsindikatorer, der opstilles ved programmeringsperiodens begyndelse, vil gøre det muligt at vurdere udgangssituationen og danne grundlag for udarbejdelse af programstrategien.

Evalueringsaktiviteter skal finde sted løbende og på programplan omfatte forhåndsevaluering, midtvejsevaluering og efterfølgende evaluering samt andre evalueringsaktiviteter, der skønnes at kunne tjene til forbedring af programforvaltningen og programmets virkninger. De skal ledsages af tematiske undersøgelser og synteseevalueringer på fællesskabsplan og af de aktiviteter, der udføres af det europæiske netværk for udvikling af landdistrikterne som platform for udveksling og for kapacitetsopbygning inden for evaluering i medlemsstaterne. Udveksling af god praksis og videreformidling af evalueringsresultater kan bidrage markant til at gøre udviklingen af landdistrikterne effektiv. I denne henseende bør det europæiske netværk spille en central rolle for fremme af kontakter.